

28.9.2016

Hallintovaliokunnalle

VNS 6/2016 vp, Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko; maahanmuutto-osaston lausunto

Maahanmuutto-osasto viittaa sisäministeriön 30.9.2016 hallintovaliokunnalle toimittamaan, otsikkoasiaa koskevaan lausuntoon ja toteaa lisäksi seuraavaa:

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristön muuttuminen on ollut kaikkia ennakoarvioita nopeampi ja perustavanlaatuisempi. Yleismaailmallisten arvojen kunnioituksen horjumisen, sovittujen sääntöjen noudattamatta jättäminen ja muutoksen nopeus ovat yllättäneet kansainväliset asiantuntijatkin. Tulevaisuuden ennustaminen on yleisesti aikaisempaa huomattavasti haasteellisempaa - ja epävarmempaa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen tavoitteenasettelu, päätöksenteko ja vaikuttaminen perustuvat tietoon. Muuttoliikkeen kohdalla voidaankin puhua hyvin siitä, että muuttunut toimintaympäristö on tuottanut - ja tuottaa jatkuvasti - runsaasti sekä kansainvälisiä että kansallisia signaaleja, joita meidän tulisi kyetä analysoimaan oikeanlaisia johtopäätöksiä tehdäksemme. Viime vuosien muuttoliikkeestä Eurooppaan varoitettiin jo aikaisessa vaiheessa. Ongelmaksi muodostui se, että signaalien antajat eivät olleet osa ulko- ja turvallisuuspoliittista analyysirakennettamme vaan ulkopuolisia toimijoita. Emme olleet valmiita helpolla hyväksymään näkemystä, että Eurooppaan - ja pohjoiseen Suomeen - voisi kohdistua niin merkittäviä muuttoliikevirtoja kuin esitettiin.

Selonteossa todetaan, että yleismaailmallinen arvojen kunnioitus horjuu. Viime vuosikymmeninä kansainvälisessä kanssakäymisessä muutos on näkynyt muun muassa siten, että periaatteella "sopimukset on pidettävä" (pacta sunt servanda) ei ole enää yhtä sitovaa merkitystä kuin ennen. Sopimukset mielletään helposti jo niitä solmittaessa suhteellisiksi. Tällä on heijastusvaikutuksia sekä kansainvälisessä toiminnassa että kansallisessa politiikassa.

Selonteossa korostetaan yhteisten sääntöjen ja periaatteiden noudattamista turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteisesti sovittu, tehokas ja oikeudenmukainen turvapaikkapolitiikka edistää ennustettavuutta ja toimii siten selonteon tavoitteiden toteuttamiseksi. Lyhytaikaisista, ratkaisuja on vältettävä, sillä niillä edistetään vain selonteossakin mainittua EU:n valtioiden keskinäistä eripuraa - ja turvattomuutta. Samalla vaarana on toteuttaa käytännössä joidenkin tahojen toivomaa EU:n murenemista.

Turvapaikanhakijoiden määrä kymmenkertaistui viime vuonna useisiin edeltäviin vuosiin verrattuna. Hakijamäärän tason ennakoidaan jäävän huomattavasti aiempia vuosia korkeammalle tasolle. On kuitenkin varauduttava siihen, että maahantulo voi kehittyä nopeastikin laajamittaiseksi. Samalla koko yhteiskuntamme ja väestön kriisinsietokyky tulee eri toimin vahvistaa.

Kansallisella tasolla maahanmuuttohallintoa ja turvapaikkaprosessia tulee kehittää niin tehokkaaksi, että hallinto pystyy kulloisenkin tilanteen ja tarpeen mukaan vastaamaan Suomeen suuntautuvan muuttoliikkeen lisääntymiseen tai vähenemiseen. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksenteossa ja hallinnon tukitoiminnoissa on oltava tarvittava määrä osaavaa henkilöstöä. Turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän toimivuus ja verkoston mahdollinen laa-

jeneminen huomioiden tulee turvata. Myös ennakkointimalleja Suomen vastaanottokyvystä tarvitaan.

Viime vuosi oli haasteellinen ja toi julki niitä turvallisuuskysymyksiä, joihin ei ole vielä lopullisia ratkaisuja. Voitaneen arvioida, että pakkopalautusten toteuttaminen hankaloituu edelleen. Konfliktien riivaamista maista tulee edelleen suuria määriä henkilöitä, jotka saavat kielteiset päätöksen hakemuksiinsa. Jotkin tahot saattavat käyttää tilannetta hyväksi erilaisiin poliittisiin tarkoituksiin, joiden äärimmäisenä päämääränä saattaa olla jopa yhteiskuntarauhan horjuttaminen.

Myös viranomaisten ja muiden toimijoiden, erityisesti kansalaisyhteiskunnan edustajien välistä yhteistyötä varautumisessa tulee nykyisestään parantaa. Kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt ovat merkittäviä toimijoita sisäisen turvallisuuden edistämisessä mm. osallistamalla eri kulttuureista ja maista tulevia suomalaiseseen yhteiskuntaan. Heidän toimintojensa lisäarvo on otettava kaikilla hallinnon tasoilla tarkasteluun.

Maahanmuuttopolitiikan ja maahanmuuton ilmiöiden kytkeytyminen osaksi sisäistä turvallisuutta tullaan huomioimaan myös sisäisen turvallisuuden strategiavalmistelun yhteydessä.